

AKO SOCIOLOGICKY ANALYZOVAŤ

Doc.PhDr. Gabriela Lubelcová

Katedra sociológie

„Metodologické večery“

Úvodné poznámky

- Nie som špecialista metodológ, len „užívateľ“ sociologickej metodológie
- Pozitívny počin katedry logiky a metodológie > moja „smelosť“
- Potreba preformulovať základné metodologické princípy sociálnych a humanitných vied

Východiská

- Model sociológie ako teoreticko-empirickej vedy
- Historicky podľa vzoru prírodných vied
- Dôraz na empirické overovanie hypotéz v procese výskumu
- Pozitivistická, scientistická koncepcia vedy
- Multiparadigmatický charakter teórie

Budovanie sociológie ako jednoty teórie a empírie = základ poznávacieho postupu sociológie

1. Skúmanie spoločenskej reality začína
konceptualizáciou výskumného problému
(teoretický model skúmaného javu)
2. Proces transformácie teoretických pojmov do
premenných (znakov s empirickým krytím)-
operacionalizácia
3. Spracovanie techniky zberu empirických dát
(exploračné, observačné, analýza
dokumentov)

4 . Zber dát a ich matematicko-štatistické spracovanie

5. Interpretácia výsledkov (explanácia) a zovšeobecnenie (ukotvenie zistených faktov do teoretického modelu)

6. Zovšeobecnenie (viacúrovňové, od štatistického až po návrat do teórie - jej upresnenie, modifikácia, obohatenie)

Podstata sociologického prístupu (metódy)

- Povaha teoretickej konceptualizácie
- Transformácia do empiricky uchopiteľných znakov
- Povaha interpretácie (vysvetľovania)
- Nie použitie dotazníka (to je technika zberu dát, univerzálne použiteľná v empiricky orientovaných sociálnych vedách)

Hirnerova metodológia sociologickej analýzy

- Poňatie predmetu skúmania (sociálna skutočnosť, sociálny jav)
- Základné všeobecné charakteristiky SJ (kvalitatívno-kvantitatívny charakter, nadindividuálny charakter, pravdepodobnostný charakter, cieľovosť SJ)
- Vzťah teórie a empirie (sociologický výskum ako nástroj overovania a na faktoch budovania teórie)

Základné analytické postupy

A. od teórie k empirii

- **Identifikácia SJ** (navonok – referenčný rámec, dovnútra – dimenziálna analýza) > teoretický model problémovej situácie ako predmetu výskumu
- **Operacionalizácia pojmov** (transformácia do empiricky uchopiteľnej podoby)
- Výber **indikátorov, znakov** (premenné) s bezprostredným empirickým krytím a ich variantov
- **Formulácia hypotéz** (do vnútra dimenzií, závisle a nezávisle premenné)
- (Transformácia znakov do techniky zberu dát)

Základné analytické postupy

B. Od empirie k teórii

- Interpretácia dát (návrat k teoretickému modelu), explanácia
- Empirické zovšeobecnenia
- Teórie stredného dosahu
- Všeobecná sociologická teória
- Metateória

Kvantitatívny výskum

(pozitivistický (objektivistický) model vedy)

- Empirické overovanie (teoreticky fundovaného) modelu s vopred určenou štruktúrou premenných
- Overovanie na veľkých výberových súboroch (reprezentativita umožňuje úsudky o distribúcii atribútov v celej populácii), štatistické generalizácie
- Overovanie vopred hypoteticky pripravených vzťahov medzi premennými (závislosti)
- (deterministický model výskumu)

Kvalitatívny výskum – interpretatívna paradigma (porozumenie významu konania aktéra)

- Zameriavame sa na malý počet prípadov
- Cieľom je čo najviac preskúmať kontext, podmienky, atribúty,
- Model predmetu výskumu nemáme vopred pripravený, ale formulujeme ho počas výskumu, súbežne skúmame, analyzujeme a interpretujeme
- (emergentný model výskumu)

Ďakujem za pozornosť !